

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดเชียงใหม่ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. หลักสูตรสถานศึกษา
3. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนแม่แตง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 11) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน และลักษณะกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ 2542 ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ให้ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่ง และ คนมีความสุข

คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก

คนเก่ง คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน

คนมีความสุข คือคนที่มีสุขภาพกายและใจดี

ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่าง ต่อเนื่อง ตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้น กระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 2543ก, หน้า 1-2) หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการ ประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ สถานศึกษาจัดสาระให้สอดคล้องสภาพปัญญาใน ชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความ สนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไข ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำ เป็น โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุก สถานที่

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 4)

ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดเป็นกิจกรรมเพิ่มเติมจากการเรียนรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ที่ผู้เรียนเข้าร่วม และปฏิบัติกิจกรรมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยการเลือกตามความถนัด และความสนใจอย่าง แท้จริง เพื่อพัฒนาตนเองทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้อง ดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 6) คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม จัดให้มีชั่วโมงแนะแนว ชุมนุม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด หรืออื่น ๆ โดยจัดแยกเป็นแต่ละวิชาหรือจัดแบบองค์รวม สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ชีวหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. เกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการองค์ความรู้จากกลุ่มสาระ เป็นต้น
2. ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถความต้องการ ของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น
3. ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
4. ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม

ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรม และผ่านการประเมินผลอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 , หน้า 33)

หลักสูตรสถานศึกษา

การประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ เนื่องจากโรงเรียนทุกแห่งจะต้องเปลี่ยนหลักสูตรจากเดิมมาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยหลักสูตรใหม่มีลักษณะเป็นหลักสูตรแกนกลาง

ของประเทศ ที่กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ สถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานมาจัดทำสาระหรือรายละเอียดให้สอดคล้อง สนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 ได้ระบุไว้ว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 2543ข, หน้า 1) โรงเรียนแกนนำทุกแห่งจึงดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ภายได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของนักเรียน โรงเรียนและชุมชน โดยมีหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นแม่บทสำคัญ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พัฒนาพระรังษบุทช์, 2545, หน้า 3) ทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการสอบถามความต้องการของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระสงฆ์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดไว้ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการเรียนรู้ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมกัน มีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสาระสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสารส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล
2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ขอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก สร้างความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 28)

การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ เศรษฐกิจ ผู้สอนจะต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินการสอนของตน เพื่อสนองตอบ ต่อความต้องการของผู้เรียน และความจำเป็นตลอดเวลา โรงเรียนจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ โดย ความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชนร่วมกัน กับคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความปรารถนาให้โรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียน ที่มี พันธกิจหรือภาระหน้าที่ที่กำหนดงานหลักที่สำคัญๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วย เป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ การติดตามผลตลอดจนการจัดทำรายงานให้ สาธารณชนรับทราบ

แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนของกิจกรรมนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้วางแผนในการจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เหมาะสมกับความพร้อมของชุมชน ตามสภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยกำหนดวิธีการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ดังนี้

1. ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรของ สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน
2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เช่น สภาพความพร้อมของโรงเรียน สภาพของชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
3. วางแผนและจัดแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน
4. กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากิจกรรมนักเรียน ครูที่ปรึกษา กิจกรรมนักเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. กำหนดการประเมินและเกณฑ์การประเมินการผ่านกิจกรรมแต่ละภาคเรียน ชั้นและ ช่วงชั้นให้เป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียน บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องให้ความสำคัญกับ การจัดกิจกรรมนักเรียนให้มากขึ้น นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาในส่วนของกิจกรรมนักเรียนแล้ว สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดครูผู้รับผิดชอบ มี การนิเทศ ติดตามผล และประเมินผล (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก, หน้า 4)

ในปีการศึกษา 2545 โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดเชียงใหม่ สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ทันกับการใช้จัดการเรียนการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แต่สังคมและโรงเรียนยังมีความวิตกกังวล ไม่มั่นใจถึงความถูกต้อง การบรรลุมมาตรฐานและความเป็นศาสตร์ขององค์ความรู้ในทุกกลุ่มสาระ แม้ว่าจะได้รับการอบรมสัมมนาที่เน้นการปฏิบัติจนเกิดความรู้ความเข้าใจแล้วก็ตาม ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการกลไกสนับสนุน นิเทศ และดูแลสถานศึกษาทั่วประเทศให้เข้าใจ และสามารถพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการขึ้น เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนรู้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ข, หน้า(2)) ให้สถานศึกษามีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2546 ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลาง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้สถานศึกษานำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางที่คณะกรรมการฯ ได้พัฒนาไว้แล้วไปเป็นแนวในการเทียบเคียง ตรวจสอบ หรือปรับใช้เป็นสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาคของหลักสูตรสถานศึกษาในสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 โดยยึดหยุ่นตามธรรมชาติของแต่ละสาระการเรียนรู้หรือช่วงชั้น และให้สถานศึกษำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ประมาณร้อยละ 30 ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ข, หน้า 3)

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

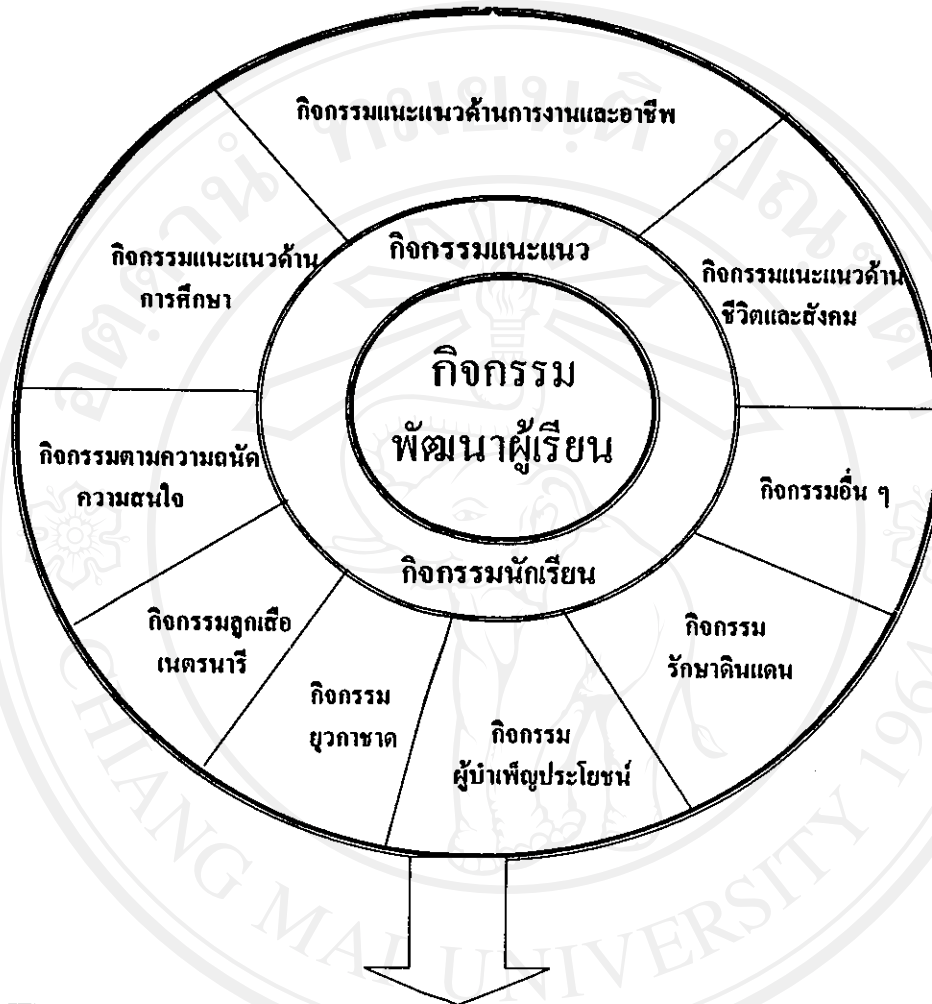
การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งแบ่งได้ 3 กลุ่มคือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตามศักยภาพ
2. กิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน หรือกิจกรรมพัฒนาสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐ หรือเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน

แม้ว่ากิจกรรมแต่ละกลุ่มจะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะแตกต่างกัน การจัดกิจกรรมที่หลากหลายก็จะไปสู่เป้าหมายร่วมกันของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก, หน้า 7) สถานศึกษาจึงต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้กว้างขวาง หลากหลาย ทั้งด้านวิชาการและด้านอาชีพ การเสริมสร้างบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ศักยภาพ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งนำไปสู่การดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย ที่ส่งเสริมให้ เคารพในสิทธิเสรีภาพ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ โดยเน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นหมู่คณะ และทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ จนค้นพบความถนัด ความสามารถของผู้เรียนได้ ตามกรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- คุณลักษณะที่พึงประสงค์**
1. รักและเห็นคุณค่าในตนเอง
  2. มีวินัย
  3. ประหยัด
  4. ซื่อสัตย์สุจริต
  5. พึ่งตนเอง
  6. อดทน อดกลั้น
  7. กตัญญูกตเวที
  8. กระตือรือร้นใฝ่รู้
  9. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
  10. เสี่ยงสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
  11. มีความเป็นประชาธิปไตย
  12. รักสามัคคี รักษาดี ศาสน์กษัตริย์
  13. มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง จิตใจ

ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, หน้า 5.

1. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองตอบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รวมถึงกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่สะท้อนถึงสภาวะวิกฤตของชาติเกี่ยวกับคุณภาพของเยาวชน และความจำเป็นที่ต้องพัฒนาเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริง โดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่ม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบ กระบวนการ วิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมาย และคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และผู้เรียนเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการสำคัญดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน และวัฒนธรรมที่พึงปรารถนา บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกร่วมกับการใฝ่เรียนใฝ่รู้ ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาจัดแยกหรือบูรณาการไว้ด้วยกันก็ได้ และสามารถจัดได้หลายรูปแบบ และวิธีการ โดยมีขอบข่ายคือ เป็นกิจกรรมที่เกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตอบสนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียน ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และฝึกการทำงานและให้บริการด้านต่างๆ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้กำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ด้านวิชาการวิชาชีพและเทคโนโลยี เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพสุจริต รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุข ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง มองเห็นช่องทางในการสร้างงานอาชีพ พัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกในความรักผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนความเป็นระเบียบวินัย คุณธรรม และจริยธรรม

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีรูปแบบการจัดตามแนวทางของกรมวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมหลักสองประการ คือ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งกิจกรรมหลักสองประการนี้มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดจนยากที่จะแยกออกให้เห็นอย่างเด่นชัดได้

กิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวมุ่งส่งเสริมให้นักเรียน ได้เรียนรู้และค้นพบตนเองตามที่เป็นจริง ตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองไปตามศักยภาพที่มีอยู่ การแนะแนวยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเป็นหลักในการพัฒนา การเรียนรู้ตนเองนั้นต้องอาศัยผู้แนะแนว หรือครูแนะแนวเป็นผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และการปรับตัวในสังคมที่ผู้เรียนได้รับ จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกแนวทางด้วยตนเองของผู้เรียน ด้วยหลักการแนะแนวที่ยึดถือความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ผู้แนะแนวจึงสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวทั้งในรูปแบบเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคลได้ ซึ่งเมื่อผสมผสานแนวความคิดของการช่วยเหลือผู้เรียนในปัจจุบันแล้ว สามารถแบ่งขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนวได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนวกลุ่ม /รายบุคคล
2. กิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม

กิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมตามที่ถนัด และมีความสนใจร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่เสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ในการทำกิจกรรมนักเรียนนั้นจะมีครูที่ปรึกษาคอยให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามต้องการ ประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่เสนอแนะ 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมพัฒนาทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ

กิจกรรมพัฒนาทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติม ในวิชาที่นักเรียนสนใจ จากกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม เช่น นักเรียนอาจทำโครงการในวิชานั้นๆ เพิ่มเติม นักเรียนที่สนใจเกี่ยวกับวิชาชีพก็อาจรวมกลุ่มกันศึกษาและฝึกทักษะวิชาชีพที่ต้องการได้ โดยมีครูที่ปรึกษาที่มีความถนัดในวิชาชีพนั้นๆ เป็นที่ปรึกษาให้นักเรียน

2. กิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัย

กิจกรรมประเภทสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัย เป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชาติที่ต้องการสร้างเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมไทย

การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนมีลักษณะครบวงจร ตั้งแต่การคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลงาน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานเป็นหมู่คณะเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตามผังมโนทัศน์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน ดังนี้

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ฯ, หน้า 2)

ผังมโนทัศน์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ที่มา : กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546).แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, หน้า 323.

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มบุคคล หลายกลุ่มหลายฝ่าย ทั้งในส่วนกลางและระดับท้องถิ่น ได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนัก นายกรัฐมนตรี, 2543, หน้า 1) โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาไทย วิสัยทัศน์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ลักษณะของสังคมไทย และคนไทยที่พึงประสงค์ เป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 รวมทั้งหลักการและจุดมุ่งหมายตาม หลักสูตร แล้วสังเคราะห์จัดทำเป็นมาตรฐานการศึกษา แล้วจัดทำตัวบ่งชี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษา และใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาแต่ละแห่งจึงใช้มาตรฐานการศึกษานี้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยมาตรฐานดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตาม ระเบียบประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะ และวัฒนธรรมที่งดงาม ของไทย

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี

- มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
- มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพ และสุขภาพจิตที่ดี
- มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา
- มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
- มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร / โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
- มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
- มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร / ครูตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
- มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น
- มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- มาตรฐานที่ 19 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี
- มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ
- มาตรฐานที่ 21 ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม
- มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ ทักษะ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
- มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ
- มาตรฐานที่ 25 มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับท้องถิ่น มีสื่อเทคโนโลยีและทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 26 สถานศึกษามีอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์
มาตรฐานที่ 27 ชุมชน/ผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนา
การศึกษา

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2543, หน้า 17-30)

การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนแม่แตง

กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน
ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา มุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรม
ในกลุ่มสาระ ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย
รับผิดชอบ ใฝ่ศึกษาและหน้าที่ของตนเอง การจัดกิจกรรมนักเรียนผู้จัดต้องคิด และเชื่อว่าผู้เรียน
ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญ
ที่สุด การดำเนินการใด ๆ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนมากที่สุด
ดังนั้นลักษณะสำคัญของกิจกรรมนักเรียน จะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยความ
สมัครใจไม่ถูกบังคับ ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน มีครู
อาจารย์เป็นที่ปรึกษา และจะต้องไม่มีหน่วยการเรียนและการวัดผลว่าได้หรือตก

โรงเรียนแม่แตงได้รับการคัดเลือกให้เป็น โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้มีการดำเนินการจัดทำหลักสูตรในส่วนของกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียน เริ่มแรกในปีการศึกษา 2545 โดยบูรณาการกิจกรรมแนะแนวกับกิจกรรมนักเรียนเข้า
ด้วยกัน จัดกิจกรรมตามศักยภาพของผู้เรียนในระดับชั้น ชีตเป้าหมาย หลักการ ขอบข่าย และ
วิธีการตามที่หลักสูตรกำหนด จัดกิจกรรมทั้งในเวลาเรียนตามตารางสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมงและนอก
เวลาเรียนตามสภาพปัญหา ความสนใจของผู้เรียน เพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสนองต่อ
นโยบายของรัฐ กระทรวง กรม และโรงเรียน ทั้งกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติ
รณรงค์เรื่องเอดส์หรือสารเสพติด เป็นต้น การจัดกิจกรรมนักเรียนในลักษณะการบูรณาการ มีการ
หลอมรวมกิจกรรมหลายอย่างจัดเข้าอยู่ในกิจกรรมเดียว มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปในแต่ละ
สัปดาห์ แต่ละชั้นเรียน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้ แม้ว่ากิจกรรม
จะมีจำนวนและประเภทไม่เพียงพอกับจำนวน ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน
คณะทำงานต้องทำงานหนักมากเนื่องจาก กิจกรรมนักเรียนไม่มีหลักสูตร สาระการเรียนรู้ชัดเจน
แน่นอน ครูขาดความรู้ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหาร

ตามผู้บริหาร นโยบายกิจกรรมนักเรียนขึ้นอยู่กับรองผู้อำนวยการผู้รับผิดชอบ ฝ่ายบริหารไม่สนใจกิจกรรมนักเรียนเท่าที่ควร ทำให้มีปัญหาด้านงบประมาณและสถานที่ดำเนินกิจกรรม บางกิจกรรมมีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์และสถานที่เฉพาะกิจกรรม เช่น กีฬา คณิต

ปีการศึกษา 2546-2547 แม้จะยังคงยึดเป้าหมาย หลักการ ขอบข่าย และวิธีการตามที่หลักสูตรกำหนด จัดกิจกรรมทั้งในเวลาเรียนตามตารางสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง และนอกเวลาเรียนตามสภาพปัญหา แต่การจัดกิจกรรมได้แยกกิจกรรมแนะแนวออกจากกิจกรรมนักเรียน โดยให้กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวภาษา รักชาติดินแดน และกิจกรรมชุมนุม มีชั่วโมงเรียนตามตาราง มีหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ชัดเจน ตามผังมโนทัศน์ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดไว้ ส่วนกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติ การรณรงค์เรื่องเอดส์หรือสารเสพติด กิจกรรมตามประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดตามวาระเป็นครั้ง ๆ ไป หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดตามแต่ละกิจกรรม การวัดประเมินผลตามระเบียบการวัดประเมินผลที่สถานศึกษากำหนด จากการดำเนินกิจกรรมนักเรียนในลักษณะนี้มีความชัดเจนตามโครงสร้างหลักสูตร มีการจัดตารางเรียน มีครูผู้รับผิดชอบมีการจัดกิจกรรมแน่นอน มีการประเมินผลตามระเบียบ นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมตามตาราง ยกเว้นนักเรียนที่มีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจนแน่นอน เช่น คณะกรรมการนักเรียน คณะกรรมการแต่ละคณะสี หรือนักเรียนที่มีความสนใจในกิจกรรมนั้น ๆ จริง เช่น กีฬา คณิต ก็จะให้ความสนใจอย่างจริงจังโดยไม่สนใจกิจกรรมอื่น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรารุณ ค้วงน้อย (2541) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในโรงเรียนปริมังคล์วิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียนในทุกระดับชั้น มีการวางแผนการอบรม จริยธรรมแก่นักเรียน จัดให้มีการเรียนจริยธรรมในคาบเรียน อบรมนักเรียนหน้าแถวและในห้องประชุมทุกเช้า มีการอบรมนักเรียนในคาบโฮมรูมโดยครูประจำชั้น มีการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นภายในโรงเรียนและร่วมกับหน่วยงาน ภายนอก ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความเป็นผู้นำ และผู้ตาม มีมารยาทที่ดีงาม บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีส่วนในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ดังผลที่ปรากฏอยู่หลายประการ เช่น โรงเรียนได้รับรางวัลดีเด่นในปีการศึกษา 2539

และโล่รางวัลเกียรติยศจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี นักเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นเยาวชนดีเด่น เป็นต้น

บุษนา สุรชัย (2537) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าวิธีการจัดกิจกรรม ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการได้วางแผนจัดกิจกรรม โดยการประเมินสภาพปัจจุบันของโรงเรียน แต่งตั้งและมอบหมายให้เขียนโครงการและสรรหาคณะกรรมการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน แต่งตั้ง ประชุมชี้แจงและเชิญชวนให้คณะครูเป็นที่ปรึกษากิจกรรมของนักเรียน ชี้แจงให้นักเรียนรวมกลุ่มกันดำเนินการจดทะเบียนตั้งเป็น “บริษัทจำกัด” และดำเนินการจนมีผลกำไรสูงกว่าเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา และพบว่าครูที่ปรึกษากิจกรรมพอใจมากที่สุดเกี่ยวกับผลการดำเนินการกิจกรรม นักเรียนมีความสุข สุขใจ เมื่อได้ดำเนินการตามโครงการ และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับกระบวนการของกิจกรรมและพอใจมากกับผลการดำเนินกิจกรรมในเกือบทุกด้าน

จิราภา มณีวรรณ (2544) ได้ศึกษาการออกแบบเสริมหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม พบว่าพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีและปานกลาง และมีเจตคติตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

ชาญชัย เฟื่องกาญจน์ (2537) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย พบว่าโดยภาพรวมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ประสบความสำเร็จ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาที่สนใจ จึงให้ความสำคัญกับวิชาสามัญเพียงอย่างเดียว ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในโรงเรียน รวมทั้งครูที่ปรึกษากิจกรรมขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม จึงเสนอแนะแนวทางว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรให้อิสระแก่นักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดของตน จะทำให้นักเรียนร่วมมือกันในการทำงานอันส่งผลให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

มุกดาวรรณ ตั้งษ์สุข (2543) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองและนักเรียนมีทัศนคติต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อยู่ในระดับดีและไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองและนักเรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมนักเรียนที่จะมีส่วนช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม อย่างไรก็ตามทัศนคติของ

ผู้ปกครองและนักเรียนแม้จะอยู่ในระดับดีหรือค่อนข้างดี แต่ค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นถึงระดับของทัศนคติยังอยู่ในระดับที่สมควรต้องมีการแก้ไขปรับปรุงในบางข้อมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ควรรับดำเนินการแก้ไข ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งผู้ปกครอง ครู นักเรียน ก็จะทำให้ให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงาน

จรรยา เกษโพหนอง (2527) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชากิจกรรม และครูที่ปรึกษากิจกรรม พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชากิจกรรม และครูที่ปรึกษากิจกรรม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนมุ่งส่งเสริมจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้มาก และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทั้งสามกลุ่ม ก็ไม่ปรากฏความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะฝ่ายจัดทำหลักสูตรพยายามศึกษาหาข้อมูลมาประกอบการกำหนดจุดประสงค์ โดยพิจารณาสภาพความพร้อมของโรงเรียนและความสามารถที่จะปฏิบัติได้ มีการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ปัญหาเยาวชน ปัญหาสังคม ความต้องการด้านต่างๆของเยาวชน และบุคลากรในโรงเรียนมาประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย กำหนดกิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาของชาติ มีการทบทวนปรับปรุงโดยนักการศึกษาอีกหลายครั้ง ก่อนจะนำไปทดลองและกำหนดเป็นหลักการให้โรงเรียนปฏิบัติ โดยประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนเข้าใจ กรมวิชาการได้จัดทำเอกสารหลักสูตร ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน กรมสามัญศึกษาได้จัดทำคู่มือครู แนวการจัดกิจกรรมนักเรียนซึ่งกำหนดภาระหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมองเห็นแนวทางการจัดให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นงานเกี่ยวกับกิจการนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นตามโครงสร้างกิจกรรมหารายได้ระหว่างเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ตามโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีลักษณะและเป้าหมายเฉพาะของกิจกรรมนั้น ๆ ที่ครูเป็นผู้วางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ครูกำหนดไว้